

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΜΑΪΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΤΑ ΣΥΜΑΪΚΑ

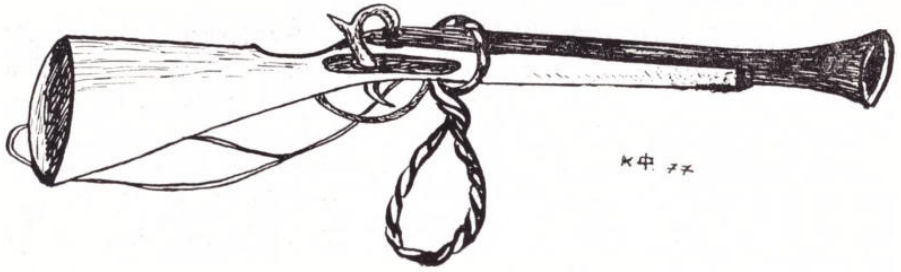
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΤΟΜΟΣ Γ'

ΑΘΗΝΑΙ
1977

ΜΙΧΑΗΛ ΜΕΡΚ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

ΟΙ ΠΑΝΗΓΥΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ ΣΤΗ ΣΥΜΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ*

Οί γιορτές του Πάσχα κατείχαν και εξακολουθούν να κατέχουν τη σημαντικότερη θέση στις έορταστικές εκδηλώσεις της ελληνικής ζωής και τὰ ἔθιμα πού τις πλαισιώνουν ἀσκοῦν ἀνέκφραστη γοητεία σέ μικροὺς καί μεγάλους. Πυροβολισμοί, τρακατροῦκες, βεγγαλικά καί τὰ παρόμοια ἢ μέ ἄλλες λέξεις κρότοι καί φῶτα φαίνεται ὅτι ἦταν κοινὸ γνῶρισμα τῶν πασχαλιάτικων πανηγυρισμῶν σ' ὁλόκληρο τὸν ἐλλαδικὸ χῶρο. Στὴ Σύμη ὡστόσο ἡ φαντασία τῶν κατὰ καιροὺς ὄργανωτῶν τῶν πανηγυρισμῶν αὐτῶν, καλπάζουσα, εἶχε δημιουργήσει ἐκπληκτικὲς πρωτοτυπίες.

Ἀπὸ τοὺς πασχαλινούς πανηγυρισμοὺς στὴ Σύμη καμιὰ ἡλικία δὲν ἔμενε ἀμέτοχη. Παιδιά, νέοι, ὄριμοι ἄνδρες ἀλλὰ καί γέροντες, ἄλλος περισσότερο καί ἄλλος λιγότερο, ὅλοι ἀνεξαιρέτως συνέβαλλαν, ὁ καθένας μὲ τὸν τρόπο του, ὥστε τὸ Πάσχα νὰ εἶναι πραγματικὴ λαμπρὴ. Καί οἱ σχετικὲς προσπάθειες, πού ἦταν μεγάλες καί ἔπρεπε νὰ εἶναι συντονισμένες, ἀρχίζαν πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸ Πάσχα καί ἀπέβλεπαν κυρίως στὴν ὅσο ἦταν δυνατὸν πιὸ θεαματικὴ ἐκτέλεση ἑνὸς προγράμματος πού τὸ ἀποτελοῦσαν πυροβολισμοὶ μὲ καραμπίνες, κειμήλια τῆς ἐποχῆς τοῦ Εἰκοσιένα, φωταψίες καί ἄλλες φωτεινὲς διακοσμῆσεις.

Ὅμως γιὰ νὰ ὑλοποιηθοῦν ὅλες οἱ ἐπινοήσεις γιὰ λαμπρό, θορυβώδη καί φωτεινὸ πανηγυρισμὸ, χρειάζονταν χρήματα καί μάλιστα πολλά. Καί τὰ χρήματα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ ἐξοικονομηθοῦν. Κατέφευγαν λοιπὸν οἱ ὄργανωτές του στὴν ἐγνωσμένη γενναιοδωρία τῶν συμπατριωτῶν τους. Καί ὁ Συμιακός,

* Γιὰ τὴ θεώρηση τοῦ κειμένου τῆς μελέτης μου αὐτῆς καί τὴν τελικὴ του διατύπωση πολὺ εὐχαριστῶ τὸ διευθυντὴ τῆς ἐκδόσεως κ. Ἀλέξ. Καρανικόλα.

Όμάδα πυροβολητῶν πού πήρε μέρος στοὺς πασχαλιάτικους πανηγυρισμοὺς τοῦ ἔτους 1906. Τὴν ἀποτελοῦσαν οἱ: Γιώργος Καραγιάννης ἢ Κόκκινος, οἱ ἀδελφοὶ Ἕλλας καὶ Κώστας Σαρρῆς ἢ Ἀσπρομάλλης, Κώστας Χατζηνικήτας ἢ Καγκονικόλας, Μεγκούρης Ἡλιοῦ ἢ Τσιμιᾶς, οἱ ἀδελφοὶ Νικόλας καὶ Μανόλης Παπαϊωάννου ἢ Κάης, Σπύρος Γεράκης, Δημήτριος Καρδαλίνος, Μανόλης Στρούππαλης ἢ Μαλλιάκας, Σιατιὸ τοῦ Καρακατσανιοῦ, Γιωργιὸ τῆς Ἐλισάβης τ' Ἀράπη, Μιχαῆλος Μανιάς καὶ ἄλλοι.

ἀνοιχτοχέρης καὶ περήφανος, ἔδινε ὅ,τι μποροῦσε. Κανένας δὲν ἀρνιόταν τὴν προσφορά του. Ἐπειδὴ δὲν τὸ εἶχε στὴν τιμὴ του, ἡ ἔνορΙΑ του νὰ ὑστερήσει σὲ συμμετοχὴ στὸ πανευφρόσυνο ἄγγελημα τῆς Ἀναστάσεως.

Γιὰ τὸν τρόπο πού συγκεντρώνονταν τὰ χρήματα, μὲ τὰ ὅποια ἡ ἔνορΙΑ μου, ὁ Ἄι-Γιάννης, ἀντιμετώπιζε τίς δαπάνες τοῦ πασχαλιάτικου πανηγυρισμοῦ στὴν περιοχή τῆς Κάτω πόλεως, τὸ Γιαλό, θὰ σημειώσω ἐδῶ ὅσα εἶδα καὶ ἔζησα ὡς μικρὸς μαθητῆς δεκατριῶν χρόνων. Ἐπιπλέον θὰ ἐπιχειρήσω νὰ σκιαγραφήσω μιὰ ἀπὸ τίς ἐκδηλώσεις τοῦ πανηγυρισμοῦ αὐτοῦ στὴν Πάνω πόλη, τὸ Χωριό, τῆ γνωστῆ μὲ τὸ ὄνομα «Τὸ παποράκι τῆς Με-(γ)άλης Παναγιᾶς».

Για τὸν Καμένο¹. "Ο,τι προαιράτε².

Μὲ τὴ φράση αὐτὴ ὑποδέχονταν στὶς δυὸ εισόδους τ' Ἀι-Γιαννιοῦ τοὺς συνενορίτες τοὺς οἱ ἐπιφορτισμένοι, ἀπὸ τοὺς ὀργανωτὲς τοῦ πανηγυρισμοῦ, νὰ καλοῦν κάθε προσερχόμενον γιὰ νὰ παρακολουθήσει τὴν ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου, νὰ προσφέρει τὸν ὀβολό του. Καὶ ἦταν ὁ Καμένος τὸ ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα πού θὰ τὸν ἔκαιαν —ἀπ' αὐτὸ καὶ ἡ ὀνομασία ὁ Καμένος— τὴ Δεύτερη Ἀνάσταση, ἀνήμερα τὸ Πάσχα στὶς 2 μ.μ., γιὰ νὰ τὸν ἐκδικηθοῦν γιὰ τὴν προδοσία του.

Συγκεκριμένα, στὴν εἴσοδο τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ, αὐτὴ στὴν ὁποία εἰσέρχεται κανεὶς ἀπὸ τὸ προαύλιο τοῦ Πετρίδειου Δημοτικοῦ Σχολείου, ἀλλὰ καὶ στὴν καμάρα τοῦ καμπαναριοῦ ἦταν ἐγκατεστημένες κάθε βράδυ τῆς Μεγαλοβδομάδας, ἀπὸ τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων ἕως καὶ τὸ Μεγάλο Σάββατο, δυὸ ὀμάδες ἀπὸ νεαροὺς Συμαιοὺς, ἀπὸ αὐτοὺς πού θὰ ἔπαιρναν μέρος στὶς ἐορταστικὲς ἐκδηλώσεις. Μὲ ἓναν ἀσημένιο δίσκο τῆς ἐκκλησίας ἢ καθεμιὰ, ἀκουμπισμένο σὲ ἓνα τραπέζι σκεπασμένο μὲ βυσσινὶ τραπεζομάντηλο, κι αὐτὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ μὲ ἓνα καν-νί³ μὲ ροδόσταμο, ζητοῦσαν ἀπὸ κάθε προσερχόμενον ἐνορίτη, ἀφοῦ τὸν ἔραιναν μὲ τὸ καν-νί, μὲ τὴν παραπάνω προτροπὴ: *Γιὰ τὸν Καμένο!* "Ο,τι προαιράτε, νὰ συμβάλει μὲ τὴν εἰσφορά του στὸ λαμπρότερο πανηγυρισμὸ τοῦ Πάσχα.

Καὶ ἐκεῖνος φιλοτιμημένος στὰ καιρία, μιὰ καὶ βρισκόταν ἄλλωστε κάτω ἀπὸ τὸν αὐστηρὸ ἔλεγχο τῶν παριστάμενων περιέργων, σὰν νὰ ἔδινε ἐξετάσεις φιλοενοριακοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἔριχνε στὸν ἀσημένιο δίσκο ὅ,τι μποροῦσε. Καὶ κανένας δὲν ὑστεροῦσε σὲ γενναιοδωρία. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ εἰσπράξεις ἀπὸ μέρη σὲ μέρη αὐγάταιναν.

Ὡς χαρακτηριστικὸ παράδειγμα γενναιοδωρίας ἀλλὰ καὶ ὡς ἀποδεικτικὸ στοιχεῖο τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο ὁ λαὸς καὶ οἱ προύχοντες ἔβλεπαν τὸν ὄλο πασχαλιάτικο πανηγυρισμὸ, σημειῶνω τὴν περίπτωσι τοῦ ἀείμνηστου Μχαήλου Κλαδάκη, τοῦ γνωστοῦ σὲ ὄλους τοὺς παλαιότερους Συμιακοὺς ξεκινητῆ στογγαλιευτικῶν καὶ ἐμπόρου. Εἶχε καθιερώσει νὰ προσφέρει κάθε χρόνο ἓνα μετζίτι στοὺς ὀργανωτὲς τῶν πανηγυρισμῶν τῆς ἐνορίας μας τ' Ἀι-Γιαννιοῦ. Καὶ γιὰ νὰ ἀντιληφθεῖ ὁ ἀναγνώστης τὸ ὕψος τῆς προσφορᾶς του αὐτῆς, προσθέτω ὅτι τὸ τουρκικὸ αὐτὸ νόμισμα ἀντιπροσώπευε τὸ 1/6 τῆς χρυσῆς ἐγγλέζικης λίρας καὶ μ' αὐτὸ μποροῦσε νὰ περάσει ἄνετα μιὰ ὀλόκληρη ἐβδομάδα, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, μιὰ οἰκογένεια.

1. Σχετικὰ βλ. Σωτηρίου Ἀλ. Καρανικόλα, Τὰ σεβάσματα τῆς λατρείας τῶν Συμαιοῦν, τ. Α' (1962) σσ. 22 - 23, 2. ὅ,τι προαιρεῖσθε νὰ προσφέρετε (φράση χρησιμοποιοῦμενη σὲ κάθε ἔρανο· πβ. Κωστῆ Ζαχαρίου, Συμιακὴ ἐθιμογραφία - Ἀπὸ τὰ Δωδεκάμερα, Τὰ Συμιακὰ, τ. Α' (1972) σ. 214), 3. τὸ ράντιστρο μὲ τὸ ὁποῖο ραντίζουν τοὺς ἐκκλησιαζομένους κατὰ τὴν περιφορὰ δίσκου κ.τ.δ.

Τὴν προσφορὰ τοῦ αὐτῆ ὁ ἀείμνηστος Κλαδάκης συνήθιζε νὰ τὴν κάνει λίγο πρὶν ἀρχίσει ἡ Δεύτερη ᾿Ανάσταση. Γι' αὐτὸ ἡ ἀφιξή του στὸ ναὸ ἀναμενόταν μὲ ἀνυπομονησίαι. Καὶ ὅταν ἐμφανίζοταν, τοῦ ἐπιφυλασσόταν ἰδιαιτέρα καὶ θερμὴ ὑποδοχὴ μὲ ἄφθονα ραντίσματα καὶ πολλὰ πασχαλιάτικες εὐχές.

Τὸ παποράκι τῆς Με(γ)άλῃς Παναγιᾶς¹

Γιὰ πολὺ καιρὸ τὰ φαναράκια ἦταν τὸ καθιερωμένο διακοσμητικὸ μέσο στὶς ἐκκλησιὰς τῆς Σύμης κατὰ τὶς ἅγιες ἡμέρες τῆς Μεγαλοβδομάδας καὶ τοῦ Πάσχα. Ἡμουν μαθητὴς τῆς Γ' τάξεως τῆς Σχολῆς τοῦ Κάστρου² τὸ 1905, ὅταν ἔγινε κάτι ἐπαναστατικὸ στὸ τελετουργικὸ κατεστημένο τοῦ πανηγυρισμοῦ τοῦ Πάσχα. Τὰ γεγονότα ἐξελίχθηκαν ὡς ἐξῆς:

Τὴν καθαρὴ Τρίτη ἕνας συμμαθητῆς μου, ὁ Σταῦρος Κρητικοῦ, ὁ γνωστὸς κατόπιν Σωφρόνιος, ἠγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Πανοριμίτη, μοῦ λέγει: (Δ)έν-ι-ξέεις τί τοῦ ᾿(γ)ιωνεν-ἀ(π)όψε! Καὶ μοῦ διηγεῖται τὰ ἀκόλουθα:

Χθές, Καθαρὴ Δευτέρα, συνεδρίασαν οἱ Ἐπίτροποι τῆς Μ. Παναγιᾶς τοῦ Κάστρου, γιὰ νὰ ἀποφασίσουν γιὰ τὴ Λαμπρῆ. Ἐνας ἀπὸ τοὺς Ἐπιτρόπους, ὁ Σταμάτης Καπάης, ἄγνωστο γιὰ τοιοῦς λόγους, διαφώνησε μὲ τοὺς ἄλλους συνεπιτρόπους τοῦ καὶ ὑποστήριξε νὰ μὴ γίνεи τίποτε τὸ Πάσχα στὴν Παναγιᾶ. Τὴ νύχτα λοιπὸν παρουσιάζεται στὸν ὕπνο του μιὰ μαυροφόρα κι ἄρχισε νὰ τὸν χτυπᾶ μὲ τὴν παντούφλα της. Τρομαγμένος ξυπνᾶ. Θέλει νὰ μιλήσει, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ. Ἐπὶ τὸ φόβο του εἶχε μείνει ἄφωνος. Ξυπνᾶ τὴ γυναίκα του καὶ τῆς κάνει νόημα μὲ τὸ χέρι νὰ τοῦ φέρουν τὸ εἰκόνημα τῆς Παναγιᾶς καὶ τὸν παπᾶ. Ἐτσι καὶ ἔγινε. Ἐρχεται ὁ παπάς, τοῦ περνᾶ τὰ ξόρκια καὶ τοῦ διαβάζει μερικὲς εὐχές, γιὰ νὰ ᾿ρθεи στὰ συγκαλά του. «Ὡς ἐκ θαύματος», ἀφοῦ ἀσπάστηκε τὸ εἰκόνημα τῆς Μεγαλόχαρης, ἀμέσως βρῖσκει τὴ λαλιά του. Ὅλοι ἔμειναν κατάπληκτοι καὶ διαρκῶς τὸν ρωτοῦσαν νὰ μάθουν περισσότερα· πιδὸ πολὺ ἀπ' ὅλους οἱ συνεπιτροποί του, ποὺ ἀπὸ τοὺς πρώτους πληροφορήθηκαν τὸ συμβάν.

Ἐπὶ ἐκείνη τὴ στιγμή ὁ Σταμάτης Καπάης ὀρκίστηκε, ὅταν εἶναι στὴ Σύμη, σ' ὅλη του τὴ ζωὴ νὰ πανηγυρίζει τὴ γιορτὴ τῆς ᾿Αναστάσεως ὄχι μόνον μὲ ἀπλὴ φωταγώγηση. Καὶ πρόσθεσε: Ἐφέτι (θ)ὰ κάμω θέλω κατιτίς τὸ πρωτοφανὲς ποὺ (δ)έν-ἔχει μεταγίνει στὰ χρονικά τῆς Σύμης.

Τὸ περιστατικὸ, ὁ ὄρκος καὶ ἡ δῆλωση τοῦ Σταμάτη Καπάη ἔγιναν γρήγορα γνωστὰ σ' ὅλη τὴ Σύμη καὶ οἱ κάτοικοί της περίμεναν μὲ δικαιο-

1. Γιὰ τὴ Μεγάλῃ Παναγιᾶ τοῦ Κάστρου βλ. Σωτηρ. ᾿Αλ. Καρανικόλα, ἔ.ἀ. σσ. 41-56, 2. γιὰ τὴ Σχολὴ αὐτῆ βλ. ᾿Αλεξάνδρου Σ. Καρανικόλα, Τὸ Πανοριμίτειο Γυμνάσιο Σύμης, Τὰ Συμαϊκά, τ. Α' (1972) σ. 72 κ.ἑξ..

λογημένη άνυπομονησία νά δοϋν τήν έκπληξη πού θά τούς παρουσίαζε τò Πάσχα.

"Εφθασε λοιπόν τò βράδυ τού Μεγάλου Σαββάτου και ó κόσμος, άνδρες, γυναΐκες και παιδιά, πλημμυρίζουν τήν πλατεΐα τού Κάστρου και τò προ-άυλιο τής Παναγιᾶς τής Κυρᾶς¹, όπου βρίσκειται ένα ομοίωμα βαπορακιού. "Όλοι εΐναι περίεργοι νά δοϋν τò πρωτοφανές θέαμα. "Ανάμεσα στό πλήθος βρίσκομαι και ἐγώ και ή παιδική μου περιέργεια ζητεΐ όσο μπορεί περισσότερα γι' αυτό τò παράξενο κατασκευάσμα: "Ένα βαποράκι ἐνμέρει στήν ξηρά και ἐνμέρει στόν αέρα.

Τò σκάφος του, όπως θυμοϋμαι, εΐχε ἐσωτερικά σκαρμούς, άραιά βαλμένους, από λεπτά σανΐδια κι άπ' ἐξω ήταν τυλιγμένο με κόκκινο χαρτί πού γινόταν διαφανές, όταν τά ἐσωτερικά φῶτα ήταν αναμμένα. "Από κάτω ήταν στερεωμένοι τέσσερις μύλοι-τροχοί, γεμάτοι με όλα τά τότε γνωστά πυροτεχνήματα, δυναμίτες, ρουκέτες, μεθηράκια, τρακατροϋικες, γαλικά φῶτα και όλα τά εΐδη τών βεγγαλικών.

Τò βαποράκι, πού εΐχε μάκρος δυόμισι μέτρα και φάρδος και ύψος ένα μέτρο, θά ξεκινούσε στις 8.30 μ.μ. από τò ἐπάνω μέρος τής σκάλας τής Παναγιᾶς τής Κυρᾶς, πρòς τήν όποία ήταν στραμμένη ή πρύμνη του και δεμένη με σχοινί, ἐνῶ ή πλώρη του ήταν στραμμένη και δεμένη στό καμπαναριό τού Τίμιου Σταυροϋ², από όπου τò σχοινί έπρεπε νά τραβιέται σιγά σιγά. Σημειώνω ότι και τά δυò σχοινιά, τής πρύμνης και τής πλώρης, ήταν περασμένα από μακ-κ'αράδες³, γιά νά γλιστροϋν. "Η συνεννόηση ανάμεσα στις δυò ομάδες, αυτήν πού χειριζόταν τò σχοινί τής πρύμνης και τής άλλης πού χειριζόταν τò σχοινί τής πλώρης, γινόταν με πρόχειρους τηλεβόες, χουχ-χιά ή μπουροϋδες⁴.

"Η ώρα εΐναι 8.30. Τò σύνθημα τής αναχωρήσεως δίνεται από τήν Παναγιᾶ τή Μεγάλη. "Ο άρχηγός και όργανωτής τού θεάματος Σταμάτης Καπάης διατάσσει τούς συνεργάτες του νά βάλουν φωτιά, νά κεντήσουν, όπως λέμε στή Σύμη, τούς μύλους. "Ακολουθεΐ δεύτερο σύνθημα: "Όλα ετοιμα, τραβήξτε. Τò βαποράκι ξεκινᾶ. "Ένα πραγματικό πανόραμα. Τά διάφορα πυροτεχνήματα άρχισαν τò ένα ύστερα από τò άλλο νά έκπυρσοκροτοϋν, ἐνῶ τò αΐωρούμενο σκάφος προχωρεΐ σιγά σιγά.

"Εκπληκτος ó κόσμος παρατηρεΐ τò φωτεινό θέαμα. Μόλις ξεκίνησε και πήραν φωτιά οι δυναμίτες, ένας από αυτούς ξέφυγε από τή θήκη του και έκσφενδονίστηκε στήν περβόλα τής Μ. Παναγιᾶς, άκριβῶς στό σημείο όπου βρισκόταν τò μνήμα τού αείμνηστου διευθυντή τής Σχολής τού Κά-

1. Για τò ἐξωκλήσι αυτό βλ. Σωτηρ. Καρανικόλα, ε.ά. σσ. 96 - 97, 2. γιά τόν ένοριακό ναό τού Τίμιου Σταυροϋ βλ. Σωτ. Καρανικόλα, ε.ά. σσ. 75 - 77, 3. τροχαλίες, 4. μεγάλα κοχύλια· βλ. άπεικόνιση στή σ. 243.

στρου Γεωργίου Περίδη, πού πέθανε τὸ 1897, ἀνήμερα τῆ γιορτῆ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Στὸ μέρος αὐτὸ ἔτυχε νὰ στέκεται ὅμως ἕνας μαθητῆς τῆς Β' τάξεως τοῦ Κάστρου, ὁ Φίλιππος Ἰωαν. Κοντός. Ὁ δυναμίτης τοῦ ἀφαίρεσε τὸ τακούνι τοῦ παπουτσιοῦ, τὸν κτύπησε ἐλαφρὰ στὴ φτέρνα καὶ τοῦ ἄφησε ἕνα μικρὸ ἐλάττωμα.

Τὸ σκάφος συνεχίζει τὸ δρόμο του καὶ ἐκπυρσοκροτεῖ ἀκατάπαυστα. Μόλις ἔφθασε πάνω ἀπὸ τὸν Ἀλαίμυνα¹, κάνει μιὰ μικρὴ στάση, σὰν νὰ θέλει νὰ χαιρετίσει τοὺς πιστοὺς πού στέκονταν πάνω στὰ δώματα τῶν σπιτιῶν τους. Ἐπειτα ἀπὸ τὴ σύντομη αὐτὴ στάση, σὰν νὰ πάτησε ἠλεκτρικὸ κουμπὶ ὁ Καπάης, πηδᾷ ξαφνικὰ ἀπὸ τὸ πλοῖο ἕνας πελώριος Χριστὸς μετὰ τὴ σημαία τῆς Ἀναστάσεως. Χιλιάδες χειροκροτήματα καὶ ζωηρὲς ζητωκραυγὲς τὸν ὑποδέχονται. Ὁ Χριστὸς ἦταν τυλιγμένος μετὰ κόκκινο χαρτί, ὅπως καὶ τὸ ὄχημα, καὶ φωτιζόταν ἐσωτερικὰ μετὰ ἔντονα φῶτα.

Τὸ βαποράκι ἐξακολουθεῖ τὸ δρομολόγιό του καὶ ἐκπυρσοκροτεῖ ἀκίνδυνα πιά καθὼς πλησιάζει στὸ τέρμα τῆς προκαθορισμένης διαδρομῆς του, στὸ πλατὺ τοῦ Τίμιου Σταυροῦ. Ἐκεῖ τὸ ὑποδέχονται μετὰ χειροκροτήματα καὶ θριαμβευτικὰ κραυγὰς. Τώρα ὅλοι κατενθουσιασμένοι ἀπὸ τὸ πρωτοφανὲς θέαμα ἀποχωροῦν καὶ ὁ καθένας ἐτοιμάζεται νὰ πάει στὴν ἐνορία του, νὰ παρακολουθήσει τὴν ἀκολουθία τῆς Ἀνάστασης.

Τὸ Πάσχα τοῦ 1906 ἡ Λεμονήτισσα² μετὰ τὸν ἐπίτροπό της Νικήτα Μόσχο μιμήθηκε τὴν ἐπιτυχία αὐτῆ τῆς Μεγάλης Παναγιᾶς καὶ παρουσίασε βαποράκι σὰν τοῦ Καπάη. Ξεκινοῦσε ἀπὸ τὸ καμπαναριὸ της καὶ ἔφθανε στὸν ἀπέναντι λόφο, τὸ Μαυροβούνι, μετὰ σταθμὸ γιὰ τὸ Χριστὸ μετὰ τὴν Ἀνάσταση πάνω ἀπὸ τὸ Γιάλό.

Οἱ λαμπριάτικοι πανηγυρισμοὶ τῆς Σύμης εἶχαν μεγαλοπρεπὴ χαρακτῆρα. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ πολλοὶ Ροδίτες καὶ ἄλλοι ἀπὸ τὰ γειτονικὰ νησιά ἔφθαναν στὴ Σύμη, γιὰ νὰ γιορτάσουν τὸ Πάσχα σὲ μιὰ ἀσυνήθιστη ἀτμόσφαιρα πηγαίας θρησκευτικῆς εὐλάβειας καὶ ἀδελφосύνης. Δυστυχῶς οἱ προσδοκίαι τῶν Συμιακῶν νὰ δοῦν καλύτερες μέρες ἀπὸ τοὺς τάχατες ἐλευθερωτὲς τοὺς Ἰταλοὺς διαψεύστηκαν. Ἀπὸ τίς πρώτες ἐνέργειες ἐκείνων ἦταν νὰ μαζέψουν τὰ ὄπλα καὶ μαζὶ μ' αὐτὰ τίς περιβόητες καραμπίνες. Ἐτσι ἔθεσαν τέρμα στὸν ἐνθουσιασμό καὶ τὸ κέφι πού χαρακτήριζε σὲ παλαιότερες γενιὲς τίς πασχαλιάτικες γιορτὲς μας.

1. Μικρὴ πλατεία κοντὰ στὸν ἐνοριακὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, 2. γιὰ τὸν ἐνοριακὸ αὐτὸ ναὸ βλ. Σ ω τ η ρ. Κ α ρ α ν ι κ ὀ λ α, ἔ.ἀ. σσ. 35 - 39.